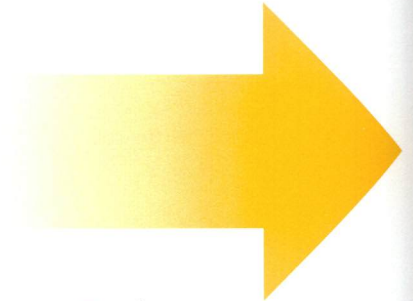

ข้าว

ยุคการปฏิวัติเขียวกำลังจะผ่านไป
➔ และยุคข้าวแพงกำลังจะตามมา

การที่ระดับราคาข้าวในตลาดโลกได้ปรับตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็วเมื่อปีที่ผ่านมานี้ ได้เป็นสัญญาณเตือนบ่งบอกว่ายุคของการปฏิบัติเขียวที่เกิดขึ้นมาประมาณเกือบครึ่งศตวรรษที่แล้วมากำลังจะผ่านพ้นไป และแม้ว่าสถานการณ์ในปัจจุบันราคาข้าวจะปรับตัวลดลงจากปีที่แล้วบ้างก็ตาม แต่เป็นที่คาดหมายได้ว่าต่อแต่นี้ไปยุคข้าวแพงกำลังจะก้าวตามมา

ก่อนจะเข้าสู่ยุคการปฏิบัติเขียวนั้น สถานการณ์การผลิตข้าวซึ่งเป็นพืชอาหารหลักของประชากรในเอเชียมีไม่เพียงพอกับความต้องการการบริโภคข้าว แม้แต่ประเทศไทยซึ่งเป็นผู้ส่งออกข้าวหลักของโลกในขณะนั้น ยังต้องใช้นโยบายการเก็บภาษีส่งออกข้าวที่เรียกว่า "พรีเมียมข้าว" ทั้งนี้เพื่อควบคุมการส่งออกข้าวไม่ให้มีมากเกินไปจนทำให้ผู้บริโภคในประเทศต้องเดือดร้อน

ในยุคนั้นเราเรียกตลาดข้าวว่าเป็นตลาดของผู้ขาย เพราะผู้ขายมีอำนาจต่อรองเหนือผู้ซื้อเนื่องจากความไม่เพียงพอของอุปทาน ความเดือดร้อนและความหิวโหยที่เกิดขึ้นในยุคนั้น ได้นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมด้านพันธุ์ข้าวให้เกิดขึ้นใหม่ โดยเริ่มจากการที่สถาบันวิจัยข้าวนานาชาติ ได้ค้นคว้าจนพบข้าวพันธุ์มหัศจรรย์หรือที่เรียกว่า พันธุ์ IR8 ซึ่งเป็นข้าวพันธุ์ที่ไม่ไวต่อช่วงแสง สามารถปลูกได้ทุกฤดู มีการตอบสนองต่อปุ๋ยเคมีดี ให้ผลผลิตสูงเมื่อเพาะปลูกในพื้นที่ชลประทาน ข้าวพันธุ์มหัศจรรย์ดังกล่าวได้แพร่กระจายไปในส่วนต่างๆ ของโลกอย่างรวดเร็ว ทั้งโดยการรับพันธุ์ดังกล่าวไปปลูกโดยตรง และรับพันธุ์ดังกล่าวไปปรับปรุงให้เข้ากับสภาพแวดล้อมการผลิตและรสชาติที่ประชากรในประเทศนั้นๆ ต้องการ

ในประเทศไทย ในระยะแรกได้ใช้แม่พันธุ์ IR8 มาผสมกับพันธุ์เหลืองทองซึ่งเป็นพันธุ์พื้นเมืองของไทย เกิดเป็นข้าวพันธุ์ไม่วางแสงพันธุ์ไทย โดยได้ตั้งชื่อเรียกว่าพันธุ์ กข1 และต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการตั้งชื่อพันธุ์ที่ออกใหม่ตามแหล่งของสถาบันวิจัยข้าวที่ได้พัฒนาข้าวพันธุ์นั้นๆ เช่น ปทุมธานี 1 สุพรรณบุรี 60 ชัยนาท 1 เป็นต้น การที่พันธุ์ดังกล่าวให้ผลผลิตสูงได้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการยอมรับของเกษตรกรอย่างกว้างขวางในพื้นที่ชลประทาน และส่งผลให้ผลผลิตข้าวของไทยเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การแพร่กระจายของข้าวพันธุ์ไม่วางแสงในประเทศไทยและในส่วนต่างๆ ของโลกส่วนมากจำกัดอยู่ในพื้นที่ชลประทานไปพร้อมๆ กับการใช้พื้นที่เพาะปลูกข้าวแบบเข้มข้นหรือปลูกได้มากกว่า 1 ครั้ง ในรอบปีบนที่ดินเดิม ได้ส่งผลต่อต้านทุนการผลิตต่อพื้นที่ลดลงไปพร้อมกับการขยายตัวของผลผลิตข้าวทั้งของไทยและของโลกตามมา แรงกดดันดังกล่าว ทำให้ระดับราคาข้าวในตลาดการค้าข้าวระหว่างประเทศได้มีแนวโน้มลดลงเช่นกัน

สถานการณ์การผลิตและการบริโภคข้าวของโลกนับต่อแต่นี้ไปกำลังจะพลิกผัน และกลับไปสู่ยุคข้าวมีราคาแพงอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้เพราะอิทธิพลจากการปฏิบัติเขียวกำลังจะสุดสิ้นลง พร้อมกับการยอมรับเทคโนโลยีการปฏิบัติเขียวจนเต็มศักยภาพของพื้นที่การผลิตแล้ว การเพิ่มขึ้นของปริมาณผลผลิตข้าวโดยรวมจะไม่เพิ่มสูงขึ้นไปกว่านี้อีก และในขณะที่เกี่ยวกับการปรับตัวของราคาพลังงานที่เพิ่มสูงขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมาได้ส่งผลต่อการเพิ่มสูงขึ้นของต้นทุนการผลิตข้าว และสร้างการปรับฐานในต้นทุนการผลิตข้าวของทุกประเทศให้สูงขึ้นไปจากเดิม ซึ่งจะส่งผลต่อการผลิตข้าวของเกษตรกรขนาดเล็กตามมา

ในขณะที่เดียวกันการอุดหนุนในด้านพลังงานชีวภาพ เพื่อทดแทนพลังงานจากฟอสซิล โดยเฉพาะการผลิตเอทานอลจากข้าวโพคและถั่วเหลืองในสหรัฐอเมริกา ที่เติบโตอย่างก้าวกระโดดในช่วง 5-6 ปีที่ผ่านมา ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นของราคาธัญพืชดังกล่าวและส่งผลกระทบต่อการปรับตัวลดลงในพื้นที่การเพาะปลูกข้าวในหลายประเทศตามมาด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงด้านภูมิอากาศโลกเนื่องจากวิกฤตการณ์โลกร้อนที่กำลังจะทวีความรุนแรงมาก ได้ส่งผลแล้วต่อภาวะความแห้งแล้งและรวมถึงอุทกภัยในหลายส่วนภูมิภาคของโลก พร้อมกับสร้างความผันผวนในปริมาณอุปทานผลผลิตในประเทศผู้ผลิตข้าวที่สำคัญของโลกและทำให้ต้องนำข้าวเก็บสำรองในสต็อกเพิ่มมากขึ้น

เป็นที่คาดการณ์กันว่า อุปสงค์การบริโภคข้าวของโลกที่ได้เติบโตอย่างซ้ำๆ ความการเพิ่มขึ้นของประชากรกำลังก้าวทันกับ

อุปทานผลผลิตข้าวของโลกแล้วในปัจจุบัน และทำให้อุปทานข้าวส่วนเกินของโลกกำลังแคบลง ต่อจากนี้ไป ทำนายได้ว่าแรงกดดันทางด้านการบริโภคการบริโภคข้าวของโลกจะมีมากกว่าแรงกดดันทางด้านอุปทาน ภาวะดังกล่าวจะทำให้ราคาข้าวในระยะกลางและระยะยาวในตลาดการค้าข้าวระหว่างประเทศมีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น

สิ่งที่นโยบายของรัฐควรทำเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับอุตสาหกรรมข้าวไทยก็คือ การเสริมสร้างประสิทธิภาพของกลไกตลาดและการลงทุนวิจัยเพื่อเร่งสร้างนวัตกรรมสนับสนุนประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วยของเกษตรกรให้ต่ำลง ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะเป็นกลไกที่สำคัญในการแก้ปัญหาความยากจนของชาวนาไทยและขณะเดียวกันก็จะสนับสนุนศักยภาพข้าวไทยในเวทีการค้าข้าวของโลกตามมาด้วยเช่นกัน ♡